

Møtedato: 21. november 2018

Arkivnr.:

Saksbeh/tlf:

Siv Cathrine Høymork, 75 51 29 00

Sted/Dato:

Bodø, 9.11.2018

Styresak 152-2018/6 Regionalt kompetansesenter for pasientsikkerhet - handlingsplan 2019-2021

Formål

Regional kompetansetjeneste for klinisk pasientsikkerhet (RKPS) ble opprettet i 2012 og lagt til Nordlandssykehuset HF.

RKPS har nå i samarbeid med RHF-administrasjonen utarbeidet en handlingsplan for det regionale arbeidet med pasientsikkerhet for perioden 2019-2021. Planen er vedtatt av kvalitets- og forskningsdirektør 24. oktober 2018.

Adm. direktørs vurdering

Handlingsplanen for 2019-2021 vil være et godt virkemiddel for at RKPS fortsatt tar en viktig rolle i å fremme og koordinere det regionale arbeidet med klinisk pasientsikkerhet i Helse Nord.

Vedlegg: Handlingsplan 2019-2021 for Regional kompetansetjeneste for klinisk pasientsikkerhet (RKPS)

Pasientsikkerhetsarbeid i Helse Nord RHF

(2019-2021)

Handlingsplan for
Regional kompetansetjeneste for
klinisk pasientsikkerhet (RKPS)

Dato: 23. oktober 2018

1. Forord

Pasientsikkerhet dekker den delen av fagutviklings- og kvalitetsarbeid som dreier seg om forebygging av, håndtering av og ivaretagelse etter pasientskader. Den viktigste delen av arbeidet foregår i helseforetakene, i lokale fagmiljøer, og i den enkelte kliniske setting. Regional kompetansetjeneste for klinisk pasientsikkerhet (RKPS) jobber med pasientsikkerhet på overordnet nivå. Det betyr blant annet å koordinere og operasjonalisere nasjonale og regionale krav til pasientsikkerhet, legge til rette for læring på tvers, samt utvikling av strukturer som gjør det enklere for den enkelte kliniker eller fagmiljø å integrere pasientsikkerhetsarbeid i egen praksis.

Den regionale kompetansetjenesten i Helse Nord ble etablert i desember 2012 i Nordlandssykehuset HF¹. Kompetansetjenesten er et tilbud til alle helseforetakene i regionen, og har som viktigste oppgave å drive kunnskapsdeling innenfor praktisk/klinisk pasientsikkerhetsarbeid. Kompetansetjenesten har så langt fått sine arbeidsoppgaver via oppdragsbrev fra Helse Nord (i 2012 og 2014), og virksomheten har blitt oppsummert i en årsrapport. Etter flere års arbeid er fortsatt foretakenes kliniske fagmiljø og ledelse vår viktigste målgruppe. Det opprinnelige oppdraget fra Helse Nord gjenspeiler ikke virksomheten slik den drives i dag. Gjennom forarbeidet til denne handlingsplanen er oppdraget fra Helse Nord følgelig omformulert til:

- Samle gode, formålstjenlige verktøy (herunder om implementering og kultur) på feltet og gjøre dem tilgjengelig for alle foretak.
- Bidra til å dele kunnskap og kompetanse blant ledere og frontlinjepersonell
- Bistå foretakene i utvikling og evaluering av egne pasientsikkerhetsverktøy
- Være en pådriver og tilrettelegger for forskning i pasientsikkerhet, samt etablere nettverk og samarbeid med andre nasjonale og internasjonale forskningsmiljø på feltet.

Gjeldende handlingsplan er det første styringsdokumentet utarbeidet av regional kompetansetjeneste for klinisk pasientsikkerhet, og beskriver tiltak kompetansetjenesten mener bør prioriteres på regionalt nivå. Kompetansetjenesten har ikke ansvar for det praktiske pasientsikkerhetsarbeidet i det enkelte foretak.

---

¹ Ephorte sak 2010/1702-62 Regionalt kompetansesenter for klinisk pasientsikkerhet ved Nordlandssykehuset HF

2. Pasientsikkerhetsarbeid i Helse Nord

2.1 Videreføring av det nasjonale pasientsikkerhetsprogrammet

Utkast til nasjonal plan for arbeidet med pasientsikkerhet fra 2019 skisserer følgende arbeidsoppgaver på RHF- og HF-nivå:

- Implementere og spre innsatsområdene, inkludert oppfølging av aktiviteter og resultater
- Tilrettelegge for åpenhet om erfaringer om pasientsikkerhet og forbedringsarbeid
- Prioritere kompetanseheving i pasientsikkerhet og forbedringsarbeid, samt utvikle og videreutvikle opplæringsprogrammer
- Heve kunnskap og forankre satsing på pasientsikkerhet og forbedringsarbeid hos ledere
- Bidra til utvikling av systemer for å følge med på resultater av pasientsikkerhet og forbedringsarbeid nasjonalt, regionalt og lokalt
- Rapportere til nasjonale myndigheter om resultater knyttet til pasientskader
- Rapportere til nasjonale myndigheter om resultater og oppfølging av undersøkelsen ForBedring
- Interregionalt forvaltnings- og utviklingsforum for undersøkelsen ForBedring skal årlig møte nasjonale myndigheter for dialog om resultater og oppfølging av undersøkelsen

2.2 Strukturer for pasientsikkerhet i Helse Nord

Helseforetakene må videreføre arbeidet med å få pasientsikkerhet og kontinuerlig forbedring etablert og forankret i egne strukturer og styringslinjer, også etter programperioden. Det vil alltid være det gode pasientsikkerhetsarbeidet som legges ned lokalt som har den største direkte effekt på forebygging av pasientskader. Men det lokale arbeidet kan støttes av en foretaksovergripende ressurs som kan representere pasientsikkerhet i regionale og nasjonale fora, drive regionale nettverk, drive opplæring og veiledning på felles verktøy, utrede felles problemstillinger, samt arbeide med nye problemstillinger knyttet til klinisk arbeid og pasientsikkerhet av regional interesse.

Pasientsikkerhetsprogrammet etablerte en programleder (koordinator og kontaktperson) i hvert helseforetak knyttet til arbeidet med programtiltakene. De fire programlederne, samt regional programleder, har gjennom flere år møttes jevnlig i et regionalt nettverk som drives av kompetansetjenesten. Møtene er en arena for problemløsning og erfaringsutveksling, og også en kanal der kompetansetjenesten kan gi konkret bistand i saker av regional interesse. Disse møtene har fungert godt, og kompetansetjenesten anbefaler derfor at foretakene viderefører ordningen med lokale koordinatorene for pasientsikkerhet.

Kompetansetjenesten har også kontakt med ulike miljøer i Helse Nord RHF som ved behov ber om bistand til å belyse ulike problemstillinger. Denne kontakten skal primært skje gjennom styringslinjen, dvs. Nordlandssykehusets fagsjef.

2.3 Referansegruppe for kompetansetjenesten

Helse Nord's fagsjefmøte fungerer som RKPS's referansegruppe. Statusrapport for arbeidet i kompetansetjenesten legges fram i fagsjefmøtet en gang i året. Kompetansetjenesten kan fra sak til sak bistå med saksutredning i saker som omhandler pasientsikkerhet.

3. Handlingsplan for Regional kompetansetjeneste for klinisk pasientsikkerhet

3.1 Regional pasientsikkerhetskoneranse

I Norge startet den nasjonale koordinerte satsningen på pasientsikkerhet for alvor i 2010. I alle foretak og fagmiljø jobbes det med å utvikle løsninger på de samme problemstillingene. Disse løsningene har i stor grad preg av innovasjon. Likevel finnes det få felles arenaer for deling og læring på lokalt og regionalt nivå. Det er behov for nettverksbygging på et område som både nasjonalt og internasjonalt er et felt i rivende utvikling.

Pasientsikkerhetskoneransen tar opp viktige tema og nasjonale internasjonale trender på området pasientsikkerhet og kontinuerlig forbedring.

Kompetansetjenestens tiltak:

- Den regionale pasientsikkerhetskoneransen arrangeres årlig, med workshop på aktuelle temaer og styreseminar. Konferansen finner sted annet hvert år i Bodø og Tromsø
- 350-400 deltakere, hvorav målet er at 1/3 av deltakerne er klinisk personell

3.2 Utvikling av verktøy for Global Trigger Tool (GTT)-analyse

Nordlandssykehuset har i flere år samarbeidet med Helse Nord RHF og SAS-institute² om utviklingen av en elektronisk portal for GTT granskning. Denne portalen er nå spredt til de andre foretakene i Helse Nord. En felles utfordring for foretakene er å finne gode rutiner for å sikre at kunnskap og data fra GTT-analysene blir utgangspunkt for videre forbedringsarbeid.

Kompetansetjenestens tiltak:

- Gi opplæring til medlemmene av GTT-teamene i regionen
- Være pådriver for at Nordic clinical analytic framework (NCAF) tas i bruk i foretakene, samt bidra til utviklingen av gode rapport- og presentasjonsløsninger gjennom Visual Analytics (VA) i samarbeid med Helse Nord
- Utrede hvordan GTT-metoden kan videreutvikles
- Arrangere seminar for GTT-teamene i forbindelse med den regionale pasientsikkerhetskoneransen 2019

3.3 Leder- og styreopplæring

Pasientsikkerhetsarbeid krever som all forbedring, kontinuerlig endring. Ledelse av endring er særlig utfordrende i sykehus med sterke fagmiljøer og motstridende interesser. Samtidig viser forskning at de sykehusene som lykkes best med å redusere pasientskader, er sykehus der

---

² https://www.sas.com/no_no/customers/nordlandssykehuset.html

arbeidet med pasientsikkerhet og kontinuerlig forbedring er forankret i hele lederlinjen – også i styrerommet.

Foretaksstyrene er satt sammen av personer med svært ulik kompetanse og erfaring, ofte fra virksomheter utenfor helsetjenesten. Kompetansetjenesten kan bistå foretakene i intern opplæring av styrene på feltet ledelse av pasientsikkerhet.

Kompetansetjenestens tiltak:

- Delta på regionale styreseminar, og lede sesjoner om relevante tema
- Arrangere styreseminar i forbindelse med den regionale pasientsikkerhetskonferansen
- Bidra på forespørsel på ledersamlinger på ulike nivå

3.4 Pasientsikkerhetsprogrammets innsatsområder

Det nasjonale pasientsikkerhetsprogrammet har tre overordnede målsetninger³. I tillegg til å redusere antallet pasientskader skal programmet også bygge varige strukturer for pasientsikkerhet og forbedre pasientsikkerhetskulturen i helsetjenesten. Innsatsområdene med tilhørende tiltakspakker har i programperioden blitt spredt i alle helseforetakene etter egne lokale planer.

I Helse Nord har innsatsområdene «Samstemming av legemiddellister» og «Tidlig oppdagelse av forverret tilstand» hatt et særlig regionalt fokus, blant annet ved at man har jobbet for å utarbeide felles prosedyrer og metoder.

Kompetansetjenestens tiltak:

- Arrangere ett læringsnettverk à tre samlinger årlig på utvalgte satsningsområder. Satsningsområdene kan være innsatsområder i programmet eller andre problemområder identifisert i samråd med fagsjefsmøtet.
- Etablere et godt samarbeid med det nasjonale kompetansemiljøet under etablering i Helsedirektoratet, og bidra til å koordinere regionalt arbeid med nasjonale satsningsområder.
- Videreføre månedlige regionale videomøter med foretakenes ressurspersoner innen pasientsikkerhet

3.5 Hendelsesanalyser

Hendelsesanalyser er verktøy for å forbedring av helsetjenester med bakgrunn i faktiske utfall systemene produserer. Innføring av hendelsesanalyser synliggjør også behovet for flere verktøy og bedre rutiner for håndtering av hendelser med ulik alvorlighetsgrad. Her finnes det et stort potensiale for erfaringsoverføring mellom foretakene.

Kompetansetjenestens tiltak:

- Videreføre og videreutvikle det regionale nettverket for innføring av hendelsesanalyser til også å omfatte akutte henvendelser på tvers av foretakene
- Bidra til å spre informasjon om metoden, blant annet ved innlegg på den regionale pasientsikkerhetskonferansen

---

³ <http://www.pasientsikkerhetsprogrammet.no/om-oss/om-pasientsikkerhetsprogrammet/i-trygge-hender-24-7>

3.6 Legemiddelhåndtering

Helhetlig håndtering av legemidler er et regionalt satsningsområde. Kompetansetjenesten har erfaring med innføring og arbeid med samstemming av legemiddellister, som inngår som en del av kjeden.

Kompetansetjenestens tiltak:

- Være en ressurs i arbeidet med tilrettelegging og gjennomføring av samstemming av legemiddellister både ved innleggelse og utreise i foretakene.

3.7 Ivaretagelse av helsepersonell

Ivaretagelse av helsepersonell er en kritisk faktor under og i etterkant av alvorlige pasienthendelser. Forsømmelser kan føre til personlige lidelser, samt utfordringer knyttet til arbeidsmiljø, sykefravær, rekruttering og omdømme. I tillegg er god og tillitsfull ivaretagelse grunnleggende for bygging av en åpenhets- og pasientsikkerhetskultur i sykehusene.

Kompetansetjenestens tiltak:

- Arrangere fagdag om kollegastøtte i forlengelsen av den regionale pasientsikkerhetskongressen 2019
- Tilby opplæring av helsepersonell som inngår i foretakenes arbeid med kollegastøtte
- Etablere regionalt nettverk for kollegastøtte

3.8 Utdanning og forskning

Undervisning og opplæring i pasientsikkerhet og forbedringsarbeid har foreløpig vært lite vektlagt i grunnutdanningene innen medisin og helsefag og undervisningstilbudet er svært varierende. I løpet av de siste årene har kompetansetjenesten bidratt med å etablere undervisning innenfor pasientsikkerhets- og forbedringsarbeid for medisinstudentene ved UiT på 4.- 6. studieår. Formålet har vært å øke kunnskapen om verktøy og metoder som de vil møte i helsetjenesten.

Kompetansetjenestens tiltak:

- Være pådriver for at undervisning i pasientsikkerhet på medisin- og andre relevante helsefaglige utdanninger i regionen bygger på et felles grunnlag.
- Bidra med å koordinere innhold i foretakenes undervisning om pasientsikkerhet for LIS 1 leger i regionen.
- Være en pådriver og tilrettelegger for masteroppgaver og forskning innenfor pasientsikkerhet og kvalitetsforbedring.
- Etablere nettverk og samarbeid med andre nasjonale og internasjonale forskningsmiljøer innenfor pasientsikkerhetsfeltet.

3.9 Forbedringskompetanse

Alle helseforetakene i Helse Nord har visjoner om forbedringsarbeid i sine strategiske utviklingsplaner⁴. Arbeid med kontinuerlig forbedring er tett knyttet opp mot pasientsikkerhet, men omhandler også andre områder av helsetjenesten. For at

---

⁴ UNN HF: [MS0650](#) Strategisk utviklingsplan 2015 – 2025, Nordlandssykehuset HF [MS1020](#) Strategisk utviklingsplan 2018-2035, Helgelandssykehuset HF [Utviklingsplan](#), Finnmarkssykehuset [Strategisk utviklingsplan](#) 2015-2025

forbedringsarbeid skal bli en naturlig del av arbeidshverdagen, er det et behov for å gi klinisk ansatte et tilbud om systematisk kompetanseheving. Slik kan de ansattes kunnskap om eget fag og lokal virksomhet i større grad kan brukes til kontinuerlig forbedring.

Kompetansetjenestens tiltak:

- Nordlandssykehuset gjennomfører en betydelig satsning på systematisk opplæring i forbedringsmetodikk av ansatte i organisasjonen⁵. Over tid vil dette gi kompetansetjenesten økt tilgang på personell med kompetanse i forbedringsarbeid, som kan benyttes inn i regionale prosjekter knyttet til pasientsikkerhet og kontinuerlig forbedring
- Nordlandssykehuset deltar som nasjonal pilotenhet for LifeQI, et verktøy for oppfølging av forbedringsprosjekter. Dersom programmet viser seg egnet som verktøy for forbedringsteamene og i oppfølging av foretakets arbeid, kan kompetansetjenesten bistå i oppbygging av nødvendig kompetanse ved spredning av LifeQI i regionen.

4. Referanser

[MS0293](#) Helse Nords kvalitetsstrategi 2016 – 2020

[LF0002](#) Forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten

[RL0108](#) Veileder til forskrift om ledelse og kvalitetsforbedring i helse- og omsorgstjenesten IS-2620

Regional utviklingsplan 2035 – høringsnotat. August 2018

Utkast til nasjonal plan for arbeidet med pasientsikkerhet fra 2019. August 2018.

Helsedirektoratet.

[RL6746](#) Håndbok Nordlandssykehuset forbedringsutdanning

---

⁵ [RL6746](#) Håndbok Nordlandssykehuset forbedringsutdanning

⁶ I 2019 tilbyr også Nordlandssykehuset de andre foretakene i regionen 4 plasser i året